

ABSTRAKT

MASARIK Albín: *Spoznávanie Božej vôle v paulovských listoch*. [Monografia]/Albín Masarik. – Teofania.

Tajov: Teofania. 183 s.

Otázka spoznávania Božej vôle v pavlovských listoch a Skutkoch apoštolov je autorom skúmaná v štyroch hlavných okruhoch: (1) Novozmluvné východiská; (2) Poznatel'nosť Božej vôle; (3) Trojičné členenie a vykonávatelia Božej vôle; (4) Proces spoznávania Božej vôle.

Teoretickým východiskom práce sú novozmluvé pojmy a texty, ktoré s témou súvisia. Monografia poskytuje možné alternatívne závery pre usmerenie myslenia a praxe viery.

Kľúčové slová: Božia vôľa. Pavel. Epištoly. Skutki apoštolov. Rozhodovací proces. Metódy. Otvorené dvere. Pokoj. Svedomie. Los. Písmo. Vedenie Duchom.

PREDHOVOR

V kresťanstve sa opakovane stretávame s myšlienkou potreby spoznávania Božej vôle a života podľa nej. Tento dôraz je správny a všeobecne kresťansky akceptovateľný. Problémom sa stáva vtedy, ak dôjde k posunu predstáv o spoznávaní Božej vôle, stratí sa väzba na Písmo a rozvíjajú sa praktiky, ktoré dostávajú samostatný vývoj. Pri pozorovaní života v niektorých kresťanských spoločnostiach som sa opakovane stretával s javmi, ktoré nastoľovali otázku, či zodpovedajú Písmu. Pri niektorých z nich som bol presvedčený, že prekračujú hranice biblicky zdôvodniteľných postojov.

Pastorálna prax pozná vážne záťažové stavy či až osobné tragédie jednotlivcov, ktorí si mysleli, že konajú Božiu vôľu – a na svojej ceste náboženského individualizmu sa dostali do bezvýhodiskových situácií. Preto som sa rozhodol študovať túto problematiku v rozsahu dizertačnej práce. Chcem ňou mapovať novozmluvné východiská a na základe nich sa pokúsiť o zaujatie postoja, ktorý bude vedome nadväzovať na biblickú zvesť.

Niektoré myšlienky a postoje, s ktorými sa v tejto práci vyrovnávam, vychádzajú z evanjelikálneho prostredia. Čitateľom z iných kresťanských tradícií môžu byť nezrozumiteľné alebo cudzie. Ako autor práce však prehlasujem, že som k pavlovským listom pristupoval s otázkami vyrastajúcimi z reálnych postojov, ktoré som pozoroval v praxi.

POĎAKOVANIE

Pri príprave vydania tejto práce chcem poďakovať viacerým ľuďom, ktorí mi pomohli pri jej zostavení.

Pán profesor GÁBRIŠ ma už pri záverečnej štátnici magisterského štúdia podporoval v myšlienke študovať tento predmet. Neskôr mi schválil aj projekt práce, ale kým som sa konečne stal študentom doktorandského štúdia, pán profesor odišiel do večnosti. Mojim školiteľom sa stal pán docent ThDr. Ján GREŠO, ktorému chcem vyjadriť vďaku nie len za vedenie počas skúškovej časti štúdia, ale aj pri písaní tejto práce. Cenné boli nie len jeho podnety ako skúseného novozmluvníka, ale aj skutočnosť, že dokázal spojiť profesionalitu s krásnym ľudským prístupom. Poďakovať chcem aj Dr. Walterovi ELWELLOVI za jeho pomoc počas môjho študijného pobytu v knižniciach Wheaton College v USA. Pomáhal mi orientovať sa v literatúre a ako skúsený teológ a editor mi pomohol aj tým, že potvrdil výsledok môjho hľadania - že k tejto téme v danom čase neexistovali žiadne monografické diela.

Ďakujem svojim kolegom na Katedre evanjelikálnej teológie a misie PF UMB v Banskej Bystrici za to, že som s nimi mohol konzultovať moje pracovné výsledky.

Ďakujem aj svojim oponentom: Prof. ThDr. Dušanovi ONDREJOVIČOVI, doc. ThDr. Andrejovi HAJDUKOVI a doc. ThDr. Ľudovítovi FAZEKAŠOVI za to, že moju prácu preštudovali a vo svojom hodnotení mi podali rad cenných podnetov, ktoré som zohľadňoval pri príprave textu do tlače.

Napokon ďakujem za každú formu pomoci, trpezlivosť a porozumenie aj svojej manželke Erike a synom Milošovi a Samuelovi.

Obsah

<u>SPOZNÁVANIE BOŽEJ VÔLEV PAVLOVSKÝCH LISTOCH.....</u>	<u>2</u>
<u>ABSTRAKT.....</u>	<u>4</u>
<u>PREDHOVOR.....</u>	<u>5</u>
<u>POĎAKOVANIE.....</u>	<u>6</u>
<u>OBSAH.....</u>	<u>7</u>
<u>ZOZNAM SKRATIEK.....</u>	<u>10</u>
<u>0 ÚVOD.....</u>	<u>11</u>
<u>0.1 VYMEDZENIE TÉMY PRÁCE.....</u>	<u>11</u>
<u>0.1.1 Vecné vymedzenie</u>	<u>11</u>
<u>0.1.2 Ohraničenie novozmluvných východísk</u>	<u>13</u>
<u>0.2 ZDÔVODNENIE VOLBY TÉMY.....</u>	<u>13</u>
<u>0.2.1 Chápanie kresťanskej existencie</u>	<u>13</u>
<u>0.2.2 Význam pre vnútrocirkevný život.....</u>	<u>14</u>
<u>0.3 SÚČASNÝ STAV BĀDANIA V OBLASTI TEJTO PRÁCE.....</u>	<u>14</u>
<u>0.4 CIELE PRÁCE.....</u>	<u>16</u>
<u>0.5 METÓDA PRÁCE</u>	<u>17</u>
<u>0.6 ČLENENIE PRÁCE</u>	<u>17</u>
<u>0.7 FORMÁLNA STRÁNKA PRÁCE</u>	<u>18</u>
<u>1 NOVOZMLUVNÉ JAZYKOVÉ VÝCHODISKÁ</u>	<u>19</u>
<u>1.1 POJMOVÝ VÝSKYT TÉMY.....</u>	<u>19</u>
<u>1.1.1 Pojmová skupina THELÉMA; THELEIN a odvodené tvary.....</u>	<u>19</u>
<u>1.1.2 Pojmová skupina BOULÉMA; BOULÉ; BOULOMAI a odvodené tvary</u>	<u>22</u>
<u>1.1.3 Diskusia o vzájomnom vzťahu významov pojmových skupín THELÉMA; THELÉISIS; BOULÉ; BOULÉMA</u>	<u>26</u>
<u>1.1.4 Pojmový výskyt mimo témy práce</u>	<u>27</u>
<u>1.1.5 Iné novozmluvné pojmy</u>	<u>29</u>
<u>1.2 VECNÝ VÝSKYT TÉMY</u>	<u>33</u>
<u>1.2.1 Metóda vyhľadávania nz textov.....</u>	<u>34</u>
<u>1.2.2 Ďalšie pojmy, ktoré sa môžu týkať témy.....</u>	<u>34</u>
<u>1.3 VYUŽITIE NOVOZMLUVNÝCH VÝCHODISKOVÝCH TEXTOV</u>	<u>37</u>
<u>2 POZNATELNOSŤ BOŽEJ VÔLE.....</u>	<u>38</u>

2.1 ČIASŤAČNOSŤ LUDSKÉHO POZNANIA	38
2.1.1 Možné interpretácie čiastkovosti poznania	39
2.2 RÔZNE OBSAHY VÝRAZU „BOŽIA VÔĽA“	40
2.2.1 Božia suverénna vôľa	40
2.2.2 Božia morálna vôľa	42
2.2.3 Božia individuálna vôľa	42
2.2.4 Zhrnutie.....	42
2.3 INDIVIDUÁLNE KONANIE BOHA S ČLOVEKOM	44
2.3.1 Pavlovský príklad	44
2.3.2 Iné príklady	50
2.3.3 Zhrnutie.....	54
2.4 BOŽIA INDIVIDUÁLNA VÔĽA A JEJ RÁMCOVANIE	54
2.4.1 Vzťah a kvalita nového bytia	55
2.4.2 Poznanie Boha, oslava Boha a vďaka voči nemu	55
3 TROJČNÉ ČLENENIE A VYKONÁVATELIA BOŽEJ VÔĽE.....	56
3.1 TROJČNÉ ČLENENIE PODĽA SUBJEKTU VÔĽE	56
3.1.1 Vôľa Otca.....	57
3.1.2 Vôľa Syna.....	78
3.1.3 Vôľa Ducha.....	81
3.2 VYKONÁVATELIA BOŽEJ VÔĽE.....	82
3.2.1 Zhrnutie.....	83
4 PROCES SPOZNÁVANIA BOŽEJ VÔĽE.....	85
4.1 PREDPOKLADY SPOZNÁVANIA BOŽEJ VÔĽE	85
4.1.1 Teologické predpoklady	85
4.1.2 Antropologické predpoklady.....	87
4.2 Tzv. „METÓDY“ A SPÔSOBY SPOZNÁVANIA BOŽEJ VÔĽE.....	91
4.2.1 Otvorené dvere.....	92
4.2.2 Pokoj.....	99
4.2.3 Svedomie.....	108
4.2.4 Lós 120	
4.2.5 Písmo.....	121
4.2.6 „Naplnenie poznaním Bože vôle“ ako odpoveď na modlitby.....	125
4.2.7 Spoznávanie zo situácie.....	127
4.2.8 Vedenie Duchom.....	128
4.2.9 Iné možnosti.....	131
4.3 TYPICKÉ OBLASTI HĽADANIA BOŽEJ VÔĽE.....	134
4.3.1 Božia vôľa a voľba životného partnera.....	135
4.3.2 Božia vôľa a povolanie (zamestnanie) kresťana.....	136
4.4 KRITÉRIÁ SPOZNÁVACIEHO PROCESU	137

<u>4.4.1 Všeobecné (vedenie)</u>	<u>137</u>
<u>4.4.2 Špecifické (vedenie).....</u>	<u>140</u>
<u>5 ZÁVER.....</u>	<u>142</u>
<u>6 ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY</u>	<u>146</u>
<u>6.1 PRAMENE.....</u>	<u>146</u>
<u>6.2 LITERATÚRA.....</u>	<u>146</u>

Zoznam skratiek

Skratka	Význam
<i>Abs.</i>	<i>absolútne použitie (gramatický pojem)</i>
<i>ČeP</i>	<i>Českej ekumenický preklad Písma</i>
<i>DjaG</i>	<i>Dictionary of Jesus and the Gospels</i>
<i>EBC</i>	<i>Expositor's Bible Commentary (napr. Gaebelin, F.E., Ephesians – Philemon, Zondervan 1979, 2.vyd.)</i>
<i>EDNT</i>	<i>Exegetical Dictionary of the New Testament</i>
<i>EKKNT</i>	<i>Evangelisch/Katholischer Kommentar zum Neuen Testament (napr. Schweizer, E.: Der Brief an die Kolosser)</i>
<i>GELNT</i>	<i>LOUW & NIDA: Greek-English lexicon of the New Testament Based on Semantic Domains, Vol 1-2, United Bible Societies Second Edition, 1989</i>
<i>NIV</i>	<i>New International Version Study Bible</i>
<i>NTD</i>	<i>Das Neue Testament Deutsch, Neues Gottinger Bibelwerk,</i>
<i>NpK</i>	<i>Nádej pre každého. Nový zákon v modernom jazyku. IBS a Creativpress, 1993</i>
<i>NZ</i>	<i>Nová zmluva</i>
<i>RoP</i>	<i>Svätá Biblia. Z pôvodných jazykov preložil Prof. J.Robáček.</i>
<i>EkP</i>	<i>Písmo Sväté. Nová zmluva a Žalmy. Slovenský ekumenický preklad.</i>
<i>SeP</i>	<i>Slovenský evanjelický preklad</i>
<i>SnC</i>	<i>Slovo na cestu</i>
<i>TBNT</i>	<i>Theologisches Begriffslexikon zum Neuen Testament</i>
<i>THNT</i>	<i>Theologischer Handkommentar zum Neuen Testament</i>
<i>ThWNT</i>	<i>KITTEL, G.: Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament.</i>
<i>TNIC</i>	<i>The New International Commentary on the New Testament, (Commentary On The Epistles To The Ephesians And The Colossian)</i>
<i>WBC</i>	<i>Word Biblical Commentary</i>
<i>WBS</i>	<i>Wuppertaler Studienbibel</i>
<i>zv.</i>	<i>Zväzok</i>

0 ÚVOD

0.1 VYMEDZENIE TÉMY PRÁCE

Názov práce vymedzuje tému tak vecne ako aj rozsahom východiskových novozmluvných textov.

0.1.1 Vecné vymedzenie

je vyjadrené v prvej časti názvu: *Spoznávanie Božej vôle*. Tu ide vlastne o dve skutočnosti: Božia vôľa a proces jej spoznávania. Tým sa dostávame k sérii otázok:

Špecifické Božie vedenie v konkrétnych historických podmienkach. Najskôr potrebujeme zistiť, či je udržateľný názor o špecifickom Božom vedení v živote jednotlivca alebo spoločenstva cirkvi v konkrétnych historických podmienkach. V tejto súvislosti vychádzam z pracovnej hypotézy, že Nová zmluva nepozná predstavu o tzv. „individuálnej Božej vôli“¹ ako predurčení každého kroku v živote jednotlivca. Takáto koncepcia je neudržateľná aj preto, lebo ruší priestor pre slobodné rozhodovanie človeka (ktoré nachádzame rozvinuté u Pavla). Ale na druhej strane sa pýtam, či neexistujú špecifické situácie, pri ktorých by nešlo len o premyslené uplatnenie všeobecných kresťanských etických princípov a bola by na mieste otázka po Božej vôli ako otázka po špecifickom vedení.

Chápanie procesu spoznávania Božej vôle. Ak existuje takéto špecifické Božie vedenie, potom je otázkou, čo rozumieme pod spoznávaním Božej vôle. Môžeme si pod tým predstaviť buď (a) sústavu náboženských metód pre hľadanie jednoduchých odpovedí „áno – nie“ na hotové plány hľadajúceho človeka alebo (b) život v spoločenstve s Bohom, v ktorom ide o viac, ako o verifikačný proces v rámci systému "áno alebo nie"².

To sú dve úplne rozdielne koncepcie prístupu. Proces hľadanie Božej vôle u Pavla nikdy nevyznieva ako vešdecké dianie, ktoré by smerovalo k potvrdeniu alebo negácii jeho projektov. Pre neho je skôr súčasťou života pre Krista. K takémuto prístupu sa hlási aj v úvode svojich listov, keď sa skromne a súčasne dôstojne označuje ako Παῦλος

¹ FRIESEN, G.: *Decision Making and the Will of God*, str 82: „It is our contention, by contrast, that the idea of an individual will of God for every detail of a person's life is not found in Scripture. If we are right, the most startling ramification is that many believers are investing a great deal of time and energy searching for something that is nonexistent. By definition, the search for the proverbial needle in a haystack holds a greater promise of success than the quest for the vanishing dot.“

² Napr. Kol 4,12 znie ako zhrňujúci popis kresťanského spôsobu života a nenaznačuje, že by sme ho mali rozumieť len ako "špecifické hľadanie Božej vôle" v konkrétnych životných situáciách. Preto musíme, minimálne v kontexte Kol 4,12 chápať pojem "Božia vôľa" oveľa širšie, a nie len v súvislosti so špecifickým rozhodovacím procesom.

δοῦλος Χριστοῦ Ἰησοῦ³. Okrem toho nemôžeme zabúdať, že ak by prvá vyššie zmienená možnosť mala úplne vyčerpať tému, Boh by nemohol aktívne vstupovať do života človeka a mohol by konať len v rámci daností ľudského myslenia.

Realizácia procesu spoznávania Božej vôle. Ak existuje toto špecifické Božie vedenie (špecifická Božia vôľa), jej spoznávanie by mohlo prebiehať určitým procesom. V prípade kladnej odpovede na otázku existencie špecifického Božieho vedenia v živote človeka sa budeme zaoberať sledovaním tohto procesu spoznávania, ako (ak vôbec) je ho možné sledovať v Novej zmluve: v ohraničení na rozsah pavlovských listov (s prihliadnutím na podanie Skutkov). Keďže predpokladáme, že môžu existovať špecifické situácie, v ktorých sa kresťan má pýtať po Božej vôli (s prihliadaním na racionálne rozhodovacie kritériá až v sekundárnej úrovni)⁴, ťažisko práce spočíva práve v pokuse o nájdenie záchytných bodov pre tento rozhodovací proces.

Slobodná vôľa ako protiklad vedenia. Pre úplnosť je nutné konštatovať, že v pavlovských listoch nachádzame aj výpovede, ktoré poukazujú na slobodu k samostatnému rozhodovaniu kresťana. Tie však nie sú témou tejto práce.

Negatívne ohraničenie úlohy. Predmetom tejto práce je špecifické Božie vedenie v živote jednotlivca či cirkvi. V praktickom živote pri tom nemôžeme obísť všeobecne známe požiadavky Božej vôle, ale tie nie sú predmetom bádania tejto práce. Inak by bolo nutné zostaviť úplný prehľad Pavlovej teológie.

Rôzne východiská rozhodovania. Pri téme „spoznávanie Božej vôle“ nemôžeme zabúdať, že je vlastne dvojúrovňová. Na jednej úrovni predstavuje otázku po Bohu, čo je náboženská (tu kresťanská) záležitosť. No na inej úrovni je súčasne aj otázkou riešenia rozhodovacích procesov. V tejto časti má svoje paralely vo všetkých odboroch ľudskej činnosti. Týka sa tak lekárov ako aj ekonómov a iných profesií. Rozsah existujúcej podpornej literatúry môže naznačovať, že súčasný človek je postavený do nadmerného množstva rozhodovacích procesov, ktorých dosahy nevie zväžiť alebo ich nevie efektívne vyhodnotiť v čase, ktorým disponuje na ich riešenie a uvedomuje si potrebu pomoci. Aj keď vieme, že časť tejto témy má sekulárnu paralelu, jej ťažiskom nebude otázka efektívneho riešenia javov, ale skôr otázka po Bohu, ktorý so svojimi požiadavkami vstupuje do života konkrétneho človeka.

³ v R 1,1 alebo ako otrok Boha (δοῦλος θεοῦ Tit 1,1).

⁴ HAHN H.Ch.: Gewissen in: *Theologisches Begrifflexikon zum Neuen Testament* 1, str. 555: „Dabei kann der Glaubensgehorsam in extremen Situationen sogar einmal die „teleologische Suspension des Ethischen“ dh. das Überspringen allgemeingültiger Normen verlangen.“ Tamtiež, str. 559: „Stets neu muß der Christ den jeweils für ihn persönlich gültigen Willen Gottes zu erkennen suchen – wobei ihm Übung und Erfahrung der Vergangenheit, so hilfreich sie sein mögen, doch höchstens Anleitung sein können – denn „das Gewissen ist ein je-meiniges in einer gegebenen Situation“.

0.1.2 Ohraničenie novozmluvných východísk

V pavlovských listoch (so zohľadnením Skutkov). Pracovný názov tejto práce nehovoril o pavlovských, ale o Pavlových listoch. Tým by sme sa však dostali pred niekoľko problémov: práca by musela riešiť otázky disciplíny Úvod do Novej zmluvy a rozhodnúť vo veci autorstva všetkých pavlovských listov. Novozmluvné východisko by sa potom ohraničilo len na tie listy, pri ktorých by sme vedeli obhájiť bezprostredné Pavlovo autorstvo. Stav disciplíny však jasne ukazuje, že jednotlivé riešenia bývajú prijateľné len na základe akceptovania určitých predpokladov. Preto je jasné, že výsledok riešenia otázky autorstva by nemohol byť univerzálne bezvýhradne prijateľný a to by metodologicky spochybnilo výsledok celej práce. Aj napriek tomuto riziku by však takýto postup bol nutný vtedy, ak by nás zaujímali výlučne náboženské postoje historickej postavy apoštola Pavla.

Pri stanovenom ohraničení biblických východísk chcem skúmať tak listy, ktoré pochádzajú od Pavla, ako aj listy, ktoré sú svojim obsahom pavlovské. To znamená, že budem vychádzať z celého tradičného korpusu pavlovských listov, ako ich nachádzame v existujúcom kánone Novej zmluvy. Okrem toho budem zohľadňovať aj podanie Skutkov.

0.2 ZDÔVODNENIE VOĽBY TÉMY

O tému "Spoznávanie Božej vôle v pavlovských listoch" sa zaujímam z viacerých dôvodov. (1) Môže prispieť k zodpovedaniu otázky charakteru kresťanskej existencie, (2) má význam pre vnútrocirkevný život, čo môže mať misijné a pastorálne dosahy na súčasného človeka vôbec.

0.2.1 Chápanie kresťanskej existencie

Je podstatný rozdiel, či kresťanský život chápeme (1) ako „náš život“, v rámci ktorého čosi robíme aj pre Boha a cirkev (2) alebo ho chápeme úplne opačne: ako život s Kristom, v rámci ktorého robíme to, čo chce Boh.

(ad 1) V prvom prípade by otázka po Božej vôli nemusela byť dôležitá, lebo by stačilo, ak človek pri akceptovaní všeobecných kresťanských morálnych zásad tvorivo využije potenciál konkrétnej životnej situácie.

(ad 2) V druhom prípade by sa však musel pýtať po Božej vôli, pretože sa svojim obrátením stal súčasťou kráľovstva Božieho, v ktorom má realizovať vôľu svojho Pána.

0.2.2 Význam pre vnútrocirkevný život

V kresťanskej literatúre sa opakovane stretávame s výpoveďami, ktoré podporujú chápanie tejto témy ako okruhu otázok, ktoré si kresťania najčastejšie kladú.⁵ To podporuje aj moja vlastná pastorálna skúsenosť. Mnohí kresťania z našich cirkevných zborov chcú brať svoj duchovný život veľmi vážne, čo chcem vysoko vyzdvihnúť. Odvolávajú sa na R 12,2 kde sme vyzývaní k premene mysle, aby sme „vedeli rozoznať, čo je Božia vôľa, čo je dobré, čo mu je príjemné, čo dokonalé.“ Pritom zužujú významovú škálu tohto pojmu na vyjadrenie zvláštného osobného Božieho vedenia⁶ pre jednotlivca alebo skupinu.

V súvislosti s týmto myšlienkovým okruhom sa v v bežnom živote neraz stretáme s takými praktikami a predstavami o Božej vôli, ktoré evidentne nemajú veľa spoločného s Písmom, hoci používajú biblickú terminológiu a praktizujú sa s vysokou mierou subjektívnej úprimnosti.

Ak na jednej strane hrozí deformácia pretlačením dôrazu na túto tému a jej naplnenie predstavami, ktoré nevyplývajú z Písma, na druhej strane strata tohto myšlienkového okruhu by pre cirkev neznamovala len stratu pojmu. Smerovala by hlbšie – do straty dialogického charakteru vo vertikále, čo by sa muselo deformujúco prejaviť zmenou charakteru kresťanstva z interpersonálneho náboženstva na nábožensko - etický systém⁷.

0.3 SÚČASNÝ STAV BÁDANIA V OBLASTI TEJTO PRÁCE

Počas šesťtýždňového študijného pobytu na Wheaton College Wheaton, Illinois, USA roku 1995 som si zbieral materiál na túto prácu. Hľadal som monografie, ktoré by sa zaoberali touto témou. V knižniciach Wheaton College, Centra Billyho Grahama a Trinity Divinity School v Deerfielde som nenašiel ani jednu monografickú biblicko - exegetickú prácu, ani jednu dizertačnú či inú kvalifikačnú prácu na túto tému, ktorá by ju spracovala s pozitívnym alebo negatívnym výsledkom (t.j. akceptovanie otázky a jej rozvinutie alebo negovanie otázky a pomenovanie z toho vyplývajúcich dôsledkov). Na základe toho predpokladám, že na túto tému neexistujú kritické exegetické práce

⁵ BOICE, J. M.: *Foundations of the Christian Faith*, str 475: „There are not many questions that Christians ask more often than, „What is God’s plan for my life? How can I know it? And how can I be sure that I know it?“ These questions come naturally to Christian people. But even if they did not, they would be forced upon us by the Bible’s teaching that God wants us to know his will and embrace it gratefully.“

⁶ FRIESEN, G.: *Decision Making and the Will of God*, str 18: „Pastors and Bible teachers in Christian schools report that questions related to knowing God’s will rank among the most frequently asked. The demand for magazine articles and books on the subject continues unabated. People continue to seek guidance on guidance.“

⁷ Podobné môžeme pozorovať v židovstve novozmluvnej doby, kde sa vytratil osobný vzťah s Bohom a bol nahradený dodržiavaním zákona a konzultáciami so zákonníkom.

teológov⁸. Na Trinity Divinity School v Deerfelde som našiel odkaz na to, že na tento predmet mala u nich existovať diplomová práca. To bola formálne najvyššia práca, ktorá sa témou zaoberala, ale nedostal som sa k nej.

Podobne je táto téma mimo pozornosti aj v biblických a teologických slovníkoch, kde sa (zrejme kvôli tomu, že je vyjadrená slovným spojením) nevyskytuje ako samostatné heslo⁹.

Z knižných publikácií, v ktorých sa téma nachádza ako kapitola môžeme spomenúť TROELTSCHA, ktorý sa zaoberá vzťahom Boh – vôľa – bytie vo svojej práci *The Christian Faith*¹⁰. Rozsiahlejšiu samostatnú časť publikovanej práce tvorí stat' o Božej vôli u BRUNNERA v jeho Kresťanskom učení o Bohu¹¹, menšiu časť má napríklad SCHRAGE vo svojej etike¹² alebo BOICE vo svojich Základoch kresťanskej viery¹³.

Pri neexistencii monografických exegetických prác na tento predmet, je zarážajúce, že ho rozoberá pomerne bohatá nábožensko-populárna literatúra¹⁴ v štýle príručiek, ktorá, ako sa zdá, vychádza skôr z praktickej kresťanskej diskusie na túto tému. Autori sa snažia svojimi svedectvami či voľnejšími úvahami formovať prístup čitateľov, rozvíjať ich praktickú zbožnosť. Svoje vlastné tvrdenia kriticky nereflektujú, preto sa v tomto type literatúry môžeme stretnúť s tvrdeniami, pri ktorých sa do biblických pojmov vnášajú idey z tradície autorov daných prác. Je celkom priradené, že sa neohraničujú len na Novú zmluvu a už vôbec nie na samotné pavlovské listy.

V existujúcej literatúre k téme môžeme skonštatovať nie len problém jej štruktúry (je pret'azená v oblasti populárnych prác a chýbajú odborné monografické diela), ale aj problém snahy o objektivitu bádania. Ak na jednej strane nachádzame preakcentovanie

⁸ Túto informáciu mi ústne potvrdil aj Dr. W. Elwell z Wheaton College, Wheaton, Illinois, editor Slovníka evanjelíkálnej teológie a ďalších prác.

⁹ Napr. *Dictionary of Paul and his Letters* má v indexoch tento pojem 38 krát, ale obyčajne len s okrajovou zmienkou.

¹⁰ TROELTSCH, E.: *The Christian Faith*, viď par. 12: God as Will and Essence (str. 119-152) kde súčasne porovnáva kresťanské chápanie Boha s chápaním v iných náboženských koncepciách. Pre účely našej práce je dôležité, že poukazuje, kam vedie jednostranné preakcentovanie vôle. Str. 120n: „On the other hand, the concept of God cannot be fully expressed in the concept of an absolute will, which, taken by itself, is liable to lead to the religiously impoverished concept of God as a merely arbitrary will. This happened repeatedly in Judaism, and particularly in late Judaism's theology of history. It is this same concept of God as mere arbitrary will that makes Islam such a meager religion“

¹¹ BRUNNER, E.: *The Christian Doctrine of God*, Section Two, The Will of God, str. 303-355.

¹² SCHRAGE, W.: *Ethik des Neuen Testaments*, kap. I.B.: Der Wille Gottes und das Gesetz, str. 39-60

¹³ BOICE, J. M.: *Foundations of the Christian Faith*, má stat' Poznanie vôle Boha“ v rozsahu 9 strán (475-483).

¹⁴ FRIESEN, G.: *Decision Making and the Will of God*, str 15: „For Solomon's lament that „the writing of many books is endless“ (Ecclesiastes 12:12) seems especially applicable to volumes on the subject of knowing God's will.“

dôrazu na nutnosť spoznávania Božej vôle, na druhej strane nachádzame práce, ktoré sa snažia tému negovať.

Preakcentovanie dôrazu. Tí autori, ktorých prístup by sme mohli hodnotiť týmto heslom, sa snažia „skúmať Božiu vôľu vo všetkom.“ Preto si stále kladú otázku: "Ako môžem spoznať Božiu vôľu v tejto veci?" Tendujú k názoru, že čím častejšie sa s touto otázkou zaoberajú, tým lepší je ich duchovný život.¹⁵

Negovanie témy je protipólom predchádzajúceho postoja. Táto časť autorov sa pravdepodobne kvôli pozorovaným pastorálnym problémom snaží príbrzďovať rozbužné „hľadanie a spoznávanie“ tým, že celú túto tému neguje. Hovorí, že pýtať sa, čo je v danej veci Božia vôľa, nie je biblická otázka. Kresťan sa má podľa nich pýtať len: „Ako sa môžem správne rozhodnúť?“ Takýto postoj veľmi výrazne reprezentujú napr. Američania Haddon ROBINSON a Garry FRIESEN¹⁶

Keďže vieme o existencii tejto polarity, ku štúdiu musíme pristupovať nezaujate, bez apriornej tendencie podporiť niektorú z existujúcich názorových skupín. Postoj k otázke si chceme tvoriť na základe toho, čo nám vyplynie z Písma. Prítom si však musíme byť vedomí dvoch ťažkostí: (1) Apoštol Pavel neodhaľuje „metodológiu svojho získavania vedenia“. Neraz sa obmedzuje len na konštatovanie výsledkov. (2) Pri exegéze sa budeme musieť vyvarovať vplyvu predstáv, ktoré nevyrastajú z Písma (a to sa nám nemusí vždy podariť).

0.4 CIELE PRÁCE

Hlavným cieľom tejto práce je:

- zistiť, či môžeme na základe exegézy novozmluvných textov legitímne hovoriť o možnosti spoznávania Božej vôle v špecifických otázkach existencie jednotlivca či spoločenstva cirkvi
- v prípade kladnej odpovede na predošlú otázku zistiť, či existujú špecifické spôsoby či metódy, ktorými v novozmluvnej cirkvi dochádzalo k spoznávaniu Božej vôle.

To znamená, že táto práca chce byť vedome novozmluvnou prácou, využívať metódy práce novozmluvných disciplín a odpovedať na otázky, ktoré patria do daného okruhu. Naopak, keďže to nie je práca z praktickej teológie, nepovažujem za nedostatok, ak otázky pastorálneho charakteru ostanú nezodpovedané.

¹⁵ Z tejto koncepcie podľa mňa zbytočne vyrastajú aj reálne pastorálne problémy. Napríklad ak pri manželskej kríze poradca tohto smeru skonštatuje, že partneri sa zobrali bez „spoznania Božej vôle“, miesto dynamizovania ozdravných síl aktivuje trpiteľský pocit na oboch stranách. To asi ťažko prispeje k pozitívnemu zvládnutiu krízy.

¹⁶ ROBINSON, H.: *Decision-making By the Book* alebo FRIESEN, G.: *Decision Making and the Will of God*.

Práca je postavená tak, že kapitoly 1 – 3 tvoria východiská pre 4. kapitolu, v ktorej sa pokúšam zodpovedať otázky témy na základe predpokladov predošlých kapitol. Výsledky svojho bádania sumarizujem v závere práce.

0.5 METÓDA PRÁCE

Na dosiahnutie cieľa používam metódu analýzy, syntézy a porovnania.

Analýza. Pri nastolenej téme „spoznávanie Božej vôle“ je nutná analýza vybraných textov pavlovských novozmluvných listov. V tejto časti využívam analytické nástroje teologickej disciplíny „exegeza NZ“. Túto časť práce som pôvodne chcel zaradiť do 1. kapitoly, hneď za výber novozmluvných textov podľa jednotlivých kritérií. Ale pretože by som sa musel v ďalších kapitolách stále odvolávať na materiál v exegetickej časti, preradil som exegetovaný materiál priamo na miesta, kde ho využívam na ďalšie spracovanie.

Syntéza. Čiastkové exegetické výsledky sa pokúšam zhrnúť metódou teológie NZ do výpovede, ktorá predstavuje výsledok môjho bádania.

Porovnanie. Výsledky vlastného novozmluvného bádania porovnávam s existujúcimi názormi na tému a tým sa pokúšam podať vlastný príspevok k chápania tejto témy v súčasnom kresťanstve.

0.6 ČLENENIE PRÁCE

Práca má úvod, štyri kapitoly, Záver a Zoznam použitej literatúry.

Úvod podáva vstupné náležitosti: vymedzenie témy a zdôvodnenie jej voľby, súčasný stav bádania v oblasti práce. Potom nasleduje určenie cieľa a metódy práce, určenie technického štandardu pre formálnu stránku spracovania, členenie práce a použitá literatúra.

Prvá kapitola s názvom „Novozmluvné východiská“ sa člení na 1. Pojmový výskyt problematiky, 2. Vecný výskyt problematiky, 3. Využitie východiskových novozmluvných textov. *Druhá kapitola* sa zaoberá zásadnou otázkou poznateľnosti Božej vôle. *Tretia kapitola* si všíma obsahové dôrazy Božej vôle a jej vykonávateľov. *Štvrtá kapitola* rozoberá proces spoznávanie a prijatie Božej vôle. Za ňou nasleduje *Záver* a *Zoznam použitej literatúry*.

0.7 FORMÁLNA STRÁNKA PRÁCE

je zostavovaná v duchu pokynov, ktoré uvádza D. KATUŠČÁK vo svojej príručke *Ako písať vysokoškolské a kvalifikačné práce*.¹⁷ Vzhľadom na zaužívanú prax v oblasti teológie, práca používa metódu číselných citácií a citovanie v poznámkach pod čiarou. Kvôli nerušenému toku textu sú citácie uvádzané pod čiarou v skrátrenom odkaze a nie v texte.

¹⁷ KATUŠČÁK, D.: *Ako písať vysokoškolské a kvalifikačné práce*. Bratislava : Stimul, 1998.

1 NOVOZMLUVNÉ JAZYKOVÉ VÝCHODISKÁ

Biblické východiská pre spracovanie témy môžeme nájsť vo dvoch úrovniach:

(1) *Podľa pojmového výskytu.* Konkordančný výskyt téme príbuzných pojmov neznamena automaticky ich súvislosť s témou, pretože na jej označenie potrebujeme viacslovné spojenie. Preto budeme vedome prehliadať tie výskytu sledovaných pojmov, pri ktorých nejde o vôľu Boha, prípadne pri ktorých nejde o jej spoznávanie človekom.

(2) *Podľa obsahového výskytu.* Predmetom nášho bádania budú aj textové súvislosti, ktoré nevyužívajú sledované pojmy, ale obsahovo sa témy týkajú.

1.1 POJMOVÝ VÝSKYT TÉMY

Pre pojmový výskyt témy potrebujeme určiť biblické pojmy, ktoré sú pre ňu reprezentatívne, prípadne aj také, ktoré s témou súvisia voľnejšie a môžu prispieť k jej objasneniu. Pri určení takýchto pojmov musíme myslieť v prvom rade na pojmy¹⁸ θέλημα, θέλησις, βούλη, βούλημα a z nich odvodené formy. Okrem toho budeme hľadať aj synonymá týchto pojmov a ďalšie pojmy vyjadrujúce akt vôle, aby sme zachytili maximálnu škálu novozmluvných východiskových textov.

Pri výbere pojmov, ktoré majú význam pre spracovanie témy som postupoval tak, že som najskôr vychádzal z pojmových skupín θέλημα, θέλησις, βούλη, βούλημα a to tak z ich menných ako aj slovesných foriem. Potom som hľadal pojmové ekvivalenty pomocou LOUW-NIDOVHO slovníka¹⁹ a pri štúdiu vecného výskytu témy som vyčlenil ďalšie pojmy, ktoré si všímam v kap. 1.1.5. Všetky tieto pojmy ako nositelia významu patria spolu, ale v práci ich ponechávam podľa toho, ako som ich do nej zaraďoval.

1.1.1 Pojmová skupina THELÉMA; THELEIN a odvodené tvary

Jednoduchým ohraničením celkového novozmluvného výskytu pojmovej skupiny na pavlovské listy a Skutky dostaneme štatistický prehľad o náleze, z ktorého môžeme vychádzať. Keďže nás nezaujímajú gramatické formy (len slovesá alebo len podstatné mená) ale téma, musíme sledovať celú pojmovú skupinu vo všetkých slovných druhoch, v ktorých sa v pavlovských listoch vyskytuje:

¹⁸ MÜLLER, D.: Wille, in: *TBNT* 2, str. 139ónn uvádza pri pojme Wille nasledovnú skupinu pojmov: „βούλωμαι wollen, wünschen . βουλή Wille, Beschluss, Ratschluss . βούλημα Wille, Vorhaben. Druhú pojmovú skupinu, ktorú v tejto súvislosti uvádza, tvorí: θέλω wollen, begehren, Gefallen haben . θέλημα Wille, Absicht.“

¹⁹ LOUW-NIDA: *Greek-English lexicon of the New Testament Based on Semantic Domains*, Vol 1-2

1.1.1.1 Slovesá

Pri pojme θέλειν²⁰ SOUČEK²¹ uvádza nasledovné ekvivalenty: „1. chcieť, (mat' pranie, mat' úmysel), 2. mat' v niečom (niekom) záľubu, rád niečo robiť a pod., 3. tvrdiť τί θέλει τοῦτο = čo to asi je?“²²

Slovesné formy pojmu, ktoré sa týkajú našej témy, nachádzame na nasledovných miestach²³: R 9,18; 1K 4,19; 12,18; 15,38; Kol 1,27; 1Tim 2,4.

Týmto textom sa budeme ďalej venovať v častiach, ku ktorým môžu tématicky prispieť.

²⁰ LIMBECK, M.: θέλω in: EDNT 2, str. 138 konštatuje 209 výskytov pojmu v NZ, čo SOUČEK, J.B.: Řecko – český slovník k NZ, str. 120, potvrdzuje svojim údajom 207.

²¹ SOUČEK, J.B.: Řecko – český slovník k NZ, str. 120. FRIBERG, Dictionary, in: BibleWorks for Windows 3.5, tiež rozlišuje tri oblasti významu tohto pojmu: „(1) fr. a motive of desire wish, want, desire (JN 15.7); (2) fr. a readiness or inclination, foll. by inf. consent to, be ready to, be pleased to, wish to (MT 1.19); (3) fr. resolve, decision, or design will, intend, purpose, aim, w. inf. foll., either expressed or implied fr. the context (RV 11.5); oft. used of God (1T 2.4), Christ (MK 3.13), and of the authoritative dealings of the apostles (1TH 4.13)“. BAUER, W.: Wörterbuch zum Neuen Testament, stl. 702 rozlišuje 5 významových oblastí: „- 1. wollen vom Wunsch, Begehren, - 2. wollen v. d. Entschluß d. Absicht, tun wollen, - 3. τί θέλει τοῦτο εἶναι; – was mag das wohl sein?, - 4. Gefallen haben an, lieben, - 5. behaupten im Ggs. Zum wirkl. Sachverhalt“ LIMBECK, M.: θέλω in: EDNT 2, str. 138 priradzuje pojmu nasledovné významy: „willing – whether in the sense of wish..., decision and intention..., or command. θέλω appears in the weakened sense of want in Acts 2:12; 17:20.“

²² FRIBERG, Dictionary, in: BibleWorks for Windows 3.5, uvádza stupnicu nasledovne: fut.: θελήσω, impf.: έθελον, aor. έθέλεσα. Impf. aj aorist uvádza s epsilonom na rozdiel od Součkovkej éty. Obidve formy sú možné, keďže pojem sa tu môže vyskytovať s epsilonovou augmentáciou pri kmeni začínajúcom spoluhláskou θέλω alebo s augmentáciou predĺžením samohláskou začínajúceho kmeňa έθέλω, pri ktorom WALTER, N. in: EDNT I, str. 381 uvádza nasledovné ekvivalenty: will, be willing; want, desire.“

²³ Celkový slovesný výskyt v Sk a pavlovských listoch, v rozlíšení podľa času a osôb:

ČasOsobaVýskyt v pavlovských listochPrézent

(act.)1. sg.R 1,13; 7,15n; 7,19n; 11,25; 16,19; 1K 7,7; 7,32; 10,1; 10,20; 11,3; 12,1; 14,5.19; 16,7; 2K 12,20; G 3,2; Kol 2,1.

1.os. sg. je reálne vyjadrenie Pavlovej vôle a ani jeden z týchto výskytov nesúvisí s našou témou (pokiaľ by sme nepredpokladali, že môžeme nájsť súvislosť medzi Pavlovou vôľou a témou – ako vyjadrenie prijatia a realizovania Božej vôle. 2. sg.(Sk 7,28; 25,9;) R 13,3. Ani jeden z troch výskytov v 2. os. sg. sa netýka témy nášho štúdia. 3. sg.(Sk 2,12; 17,20;) R 9,18; 1K 7,36.39; 2Tes 3,10; 1Tim 2,4. Z 3. os. sg. sa témy týkajú len R 9,18 a 1Tim 2,4. 1. pl.2K 1,8; 5,4; 1Tes 4,13; Ani jeden z výskytov 1. os. pl. Sa témy netýka.2. pl.1K 4,21; 10,27; 2K 12,20; G 4,9; Ani jeden z výskytov 2. os. pl. sa témy netýka.3. pl.1K 14,35; G 4,17; 6,12.13; 1Tim 5,11. Ani jeden z výskytov 3. os. pl. sa témy netýka. Imperfektum1. sg.G 4,20; výskyt sa témy netýka.3. sg.(Sk 10,10; 14,13; 19,33) výskyt sa témy netýkaAorist1.sg.Filem 1,14 – výskyt sa témy netýka2.sg.(bez výskytu v danom textovom ohraničení)3.sg.Sk 16,3; 1K 12,18; 15,38; Kol 1,27; témy sa netýka len výskyt v Sk. 1.pl1Tes 2,18 nesúvisí s témou.2.pl-3.plSk 7,39 – nesúvisí s témou Toto rozlišovanie nie je samoučelným gramatickým rozborom. Už z neho môžeme vidieť, ako sa o vóli v pavlovských listoch hovorí. Napr. dôsledná absencia textov s výskytom Božej vôle v 2.sg. vo všetkých gram. časoch naznačuje, že Pavel v listoch necituje časti svojich modlitieb za tento predmet.

Participiá

Z existujúceho nálezu výskytu participií od θέλω²⁴ sa našej témy týkajú len nasledovné miesta: Sk 18,21 a R 9,22.

Neindikatívne spôsoby:

Neindikatívne spôsoby sú zastúpené len konjunktívom a témy sa týka jeho výskyt v 1K 4,19 (konj. aor. - v súvislosti s Pavlovými cestovnými plánmi).

1.1.1.2 Podstatné mená

Keďže θέλησις sa pavlovských listoch nevyskytuje²⁵, ostáva nám pri tomto slovnom základe na štúdium len podstatné meno θέλημα²⁶, -τος, το. SOUČEK ho prekladá nasledovne: „vôľa 1. objekt.: to, čo niekto chce²⁷, 2. subjekt.: vôľový akt, chcenie.“ Aj BAUER²⁸ rovnako rozlišuje tie isté dve základné oblasti významov. Prítom uvádza možný výskyt θέλημα v abs. zmysle ako odkaz na Božiu vôľu²⁹. Pojem sa v NZ vyskytuje 62x³⁰,

²⁴ Celkový výskyt participia prézenta act. θέλων v pavlovských listoch a Sk v jednotlivých pádoch: Nom. sg.: Sk 24,27; 25,9; R 9,22; 2K 11,32; Kol 2,18; Gen. sg.: Sk 18,21; R 9,16; Dat. sg.: R 7,21; Akuz.sg. a Voc.sg.: bez výskytu; Nom.pl.: G 1,7; 4,2; 1Tím 1,7; 2Tím 3,12; Gen.pl.: 2K 11,12; Dat.pl.: 1K 14,35; G 4,17; 6,12,13; 1Tím 5,11; Akuz.pl. a Voc. pl. bez výskytu.

²⁵ Nachádza sa v Hebr 2,4: συνεπιμαρτυροῦντος τοῦ θεοῦ σημεῖοις τε καὶ τέρασιν καὶ ποικίλαις δυνάμεσιν καὶ πνεύματος ἁγίου μερισμοῖς κατὰ τὴν αὐτοῦ θέλησιν

²⁶ Morfológické pozorovanie: pojem θέλημα, -τος, το patří medzi tzv. „ματ“ kmene 3. deklinácie. To znamená, že nom., akuz. a voc. budú mať rovnakú formu, odlišiteľné sú len podľa člena resp. kontextu ich použitia vo vete. V NZ ho nenachádzame v strnulej nesklonnej forme, ale ako živú súčasť reči, v nasledovných pádoch:

Nom. sg.: Sk 21,14; R 12,2; 1K 16,12; Ef 5,17; 1Tes 4,3; 5,18; Gen. Sg.R 15,32; 1K 1,1; 7,37; 2K 1,1; 8,5; Ef 1,1.5.9.11; Kol 1,1; 1,9; 2Tím 1,1.Dat. Sg.R 1,10; Kol 4,12; Akuz. Sg

.Sk 22,14 R 2,18; G 1,4; Ef 6,6; 2Tím 2,26.Voc. sg.Nevyskytuje saNom-dat. Pl.Nevyskytuje saAkuz. Pl.Sk 13,22; Ef 2,3. Voc. pl.Nevyskytuje sa. Neexistujúci voc. sg. by nám mohol navodzovať otázku, či to nie je preto, lebo v NZ nejde o personifikovanie vôle. V prípade oslovenia je oslovený subjekt, prejavujúci sa vôľou a nie vôľa samotná. V pluráli nachádzame len akuzatívnu formu, pričom v prvom prípade slov. ekum. preklad prekladá singulárom „ktorý vždy bude plniť moju vôľu“ a v druhom prípade plurálom, slovami: „konali podľa záľub tela“.

²⁷ LOUW - NIDA: GELNT 1, str. 358: „θέλημά, -τος, n : (derivate of θέλω) purpose, that which is purposed, intended, or willed - "will, intent, purpose, plan." προορίσας ἡμᾶς εἰς υἰοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς αὐτόν, κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, he had already decided that through Jesus Christ he would bring us to himself as his sons - this was his pleasure and purpose" Eph 1,5, γεινηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς: "may your will be done on earth as it is in heaven" Matt 6,10."

²⁸ BAUER, W.: Wörterbuch zum Neuen Testament, str. 700: „1. obj. niečo chcené, to, o čom si niekto praje, aby sa stalo (a) všeobecne (a to buď v spojení so subjektom alebo v absolutnom zmysle (b) jeho vlastným pôsobením, pretože si zaumienil urobiť to, čo chce (c) cez konanie iných, ktorým to naniadi robiť (c1) o ľuďoch (c2) o diablove (c3) prevažne o Bohu (alebo Kristovi) (c4) ποιεῖν τὰ θελήματα σαρκὸς –robiť, čo chce telo Ef 2,3. 2. subj. chcenie, akt vôle: (a) o ľudskom chcení (b) spravidla o vôle Božej (alebo Kristovej).

s prevažujúcim výskytom v sg (60x) a len 2x v pl. (Sk 13,22 a Ef 2,3)³¹. Podľa subjektu³², na ktorý sa vzťahuje, môžeme hovoriť nie len o vôli Boha a človeka³³, ale dokonca aj o vôli diabla³⁴. To znamená, že pojem θέλημα nie je v NZ rezervovaný len pre Božiu vôľu, a môže označovať vôľu rôznych subjektov s veľmi širokým obsahovým spektrom.³⁵ Pri ohraničení na pavlovské listy a Skutky dostaneme nasledovný obraz jeho výskytu³⁶: Sk 13,22; 21,14; 22,14; R 1,10; 2,18; 12,2; 15,32; 1K 1,1; 7,37; 16,12; 2K 1,1; 8,5; G 1,4; Ef 1,1.5.9.11; 2,3; 5,17; 6,6; Kol 1,1.9; 4,12; 1Tes 4,3; 5,18; 2Tim 1,1; 2,26. Z toho sa našej témy týkajú len nasledovné miesta: Sk 13,22; 21,14; 22,14; R 1,10; 2,18; 12,2; 15,32; 1K 1,1; 2K 1,1; 8,5; G 1,4; Ef 1,1.5.9.11; 5,17; 6,6; Kol 1,1.9; 4,12; 1Tes 4,3; 5,18; 2Tim 1,1³⁷.

1.1.2 Pojmová skupina BOULÉMA; BOULÉ; BOULOMAI a odvodené tvary

Vo významovej škále pojmovej skupiny βούλημα - βουλή môžeme pozorovať určité rozdiely čo do intenzity prípadného nároku voči prot'ajšku.

1.1.2.1 Slovesá:

²⁹ BAUER, W.: *Wörterbuch zum Neuen Testament*, str. 700: (d.abs. theléma = Gottes Wille auch ISm 11,1. IPol 8,1 u. paulin. Rö 2,18).“

³⁰ SOUČEK J.B, *Řecko-český slovník k NZ*, ale aj *EDNT 2*, str. 136

³¹ vid' *EDNT 2*, str. 136

³² vid' EBELING, H.: *Griechisch-deutsches Wörterbuch zum Neuen Testamente*, str. 197. Významy pojmu člení podľa subjektu vôle. Preto rozlišuje medzi (1) vôľou Boha a (2) vôľou človeka (pri ktorej uvádza aj vôľu diabla). V súvislosti s Božou vôľou rozlišuje: (a) čo sa Boh rozhodol urobiť, (b) Božia spásna a milostivá vôľa, (c) vôľa, ktorú Boh necháva vykonávať cez iných, zvlášť cez kresťanov, (d) vôľa, ktorej naplnenie Boh od nás žiada.“ Odkaz na členenie významu podľa subjektu vôle má o.i. aj FRIBERG (*Dictionary*, in: BibleWorks for Windows, ver. 3.5), keď pri tretej významovej skupine uvádza: „oft. used of God (1T 2.4), Christ (Mk 3.13), and of the authoritative dealings of the apostles (1Th 4.13).“

³³ BULTMANN, R., *Theologie des Neuen Testaments*, str. 223: θέλημα „wird meist von Gottes Willen, seiner beschliessenden Verfügung (in der Formel διὰ θελήματος θεοῦ u. ähnl. Rm 15,32, Gl 1.4 usw.) oder seinem fordernden Willen (Rm 2,18 usw.) gebraucht; vom Entschluss bzw. der Absicht des Menschen (1Kr 7,37; 16,12).“

³⁴ V skupine, kde je subjekt vôle iný, ako Boh alebo človek, nachádzame jediný výskyt nášho pojmu v 2Tim 2,26: „...a vymanili sa z osídla diabľovho, ktorým boli zotročení plniť jeho vôľu...“

³⁵ SCHMIDT, H.W.: *Der Brief des Paulus an die Römer*, THNT zv.6, str. 51 upozorňuje, že „θέλημα ist im Judentum oft ein hypostasierter Begriff.“

³⁶ ani raz sa nevyskytuje v piatich nasledovných listoch: Fil, 2Tes, 1Tim, Tit a Filem.

³⁷ Pritom konkrétne spojenie θέλημα του θεού (s pojmom θέλημα v rôznych pádoch) nachádzame na nasledovných miestach: R 1,10; 12,2; 15,32; 1K 1,1; 2K 1,1; 8,5; G 1,4; Ef 1,1.5; 6,6; Kol 1,1; 4,12; 1Tes 4,3; 5,18; 2Tim 1,1; 3,12. Iná forma: του κυρίου τὸ θέλημα: Sk 21,14. resp. τὸ θέλημα αὐτοῦ: Sk 22,14

βούλομαι

MÜLLER konštatuje, že v NZ, podobne ako v profánnej gréckej literatúre, je βούλομαι na ústupu pred značne prevažujúcim pojmom θέλω (37 výskytov proti 207!), hoci v LXX konštatoval ešte približne rovnaký výskyt u obidvoch pojmov (každý viac ako 100x). Práve z tohto posunu odvodzuje ich vzájomnú zameniteľnosť³⁸.

Pokiaľ ide o samotný význam pojmu, SOUČEK uvádza: „chciet“³⁹ (v zmysle „priat' si“ i na označenie jednotlivých vôľových rozhodnutí)⁴⁰. Ale ak βούλομαι znamená len "prajem si", potom by mohla vystúpiť otázka, či tento pojem nepredstavuje v rámci skupiny pojmov najnižší nárok na prot'ajšok, či jeho najnižšiu záväznosť.

SOUČEK podáva aj štatistický údaj⁴¹ - 37 výskytov v NZ. Z toho v Sk a pavlovských listoch sa nachádza na nasledovných miestach: Sk 5,28.33; 17,20; 18,15; 25,20; 28,18; 1K 12,11; 2K 1,15; F 1,12; 1 Tím 2,8; 5,14; Tit 3,8; Filem 1,13. V uvedenom výskyte sa však s masívnou prevahou používa na vyjadrenie vôle človeka. Božej vôle⁴² sa v NZ týka len 7 výskytov⁴³, z toho ani jeden v Sk a v pavlovských listoch len v 1K 12,11, kde všetky sledované slovenské preklady NZ⁴⁴ uvádzajú zhodne: „ako chce“.

βουλεύομαι

(v inf.: βουλεύεσθαι) podľa SOUČKA znamená: „1. radit' sa sám so sebou, uvažovať (o niečom); 2. rozhodnúť sa.“⁴⁵. V Sk a pavlovských listoch sa vyskytuje len v 2K 1,17 (a to hneď 2x), kde je subjektom Pavel a nie Boh. Ostatné 3 výskyty sa nachádzajú mimo textového ohraničenia tejto práce⁴⁶.

³⁸ MÜLLER, D.: *TBNT* 2, str. 1396: „Die Begriffe sind deshalb auch weitestgehend auswechselbar.“

³⁹ podobne aj LOUW –NIDA: *Greek-English Lexicon of the New Testament Based on Semantic Domains*, in *BibleWorks 3.5*: „25.3: βούλομαι: to desire to have or experience something, with the implication of some reasoned planning or will to accomplish the goal - "to desire, to want, to will." Ἐβουλόμην καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀκούσαι "I would like to hear this man myself" Ac 25,22; Γινώσκειν δὲ ὑμᾶς βούλομαι "I want you to know" Phl 1,12.

⁴⁰ SOUČEK, J.B.: *Řecko-český slovník k Novému zákonu*, str. 57 k pojmu βούλεσθαι.

⁴¹ vid' SOUČEK, J.B.: *Řecko-český slovník k Novému zákonu*, str. 57.

⁴² RITZ, H.J.: βούλομαι in: *EDNT* I, str. 225: „It is used here consistently in its basic meaning of *want*, which is, however, determined by the subj., the one who wants (God, Son, Lord or Spirit). Consequently βούλομαι is not to be understood only in the intentional sense but rather implies also an event associated with this will. Βούλομαι express here, moreover, this will's absolute nature, which overcomes human will and therefore is unquestionable.

⁴³ tak konštatuje RITZ, H.J.: βούλομαι in: *EDNT* I, str. 225.

⁴⁴ καθὼς βούλεται:

ECAVRoháčekR.kat.Ekum.1K 12,11 ako chceako chceako chceako chce

⁴⁵ SOUČEK, J.B.: *Řecko-český slovník k Novému zákonu*, str. 57.

⁴⁶ Lk 14,31, J 11,50 a 12,10.